

فضایل صحیح آیات و سوره‌های قرآن کریم

نویسنده:

فخر الدین بن زبیر بن علی محسنی

ترجمه:

عبدالقادر ترشابلی

عنوان کتاب: فضایل صحیح آیات و سوره‌های قرآن کریم
نویسنده: فخر الدین بن زبیر بن علی محسنی
ترجمه: عبدالقادر ترشابی
موضوع: اعجاز و فضایل قرآن، قرآن و علوم
نوبت انتشار: اول (دیجیتال)
تاریخ انتشار: اسفند (حوت) ۱۳۹۴ شمسی جمادی الاول ۱۴۳۷ هجری
منبع:

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدين

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaislam.com

www.mowahed.com

contact@mowahedin.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

- مقدمه مترجم ۱
- مقدمه مولف ۳
- احادیث صحیح نبی اکرم صلی الله علیه و آله درباره فضیلت قرآن کریم ۵
- ۳۱- عَنْ جُنْدُبٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صلی الله علیه و آله: «اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّخَفْتُمْ عَلَيْهِ قُلُوبِكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ فَقُومُوا»..... ۱۵
- دوم: آنچه که از رسول الله صلی الله علیه و آله در فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم به ترتیب مصحف، به صحت رسیده است..... ۲۳
- ۲۳ ..... فضیلت سوره فاتحه
- ۲۹ ..... فضایل سوره بقره
- ۳۲ ..... فضایل آیه الكرسي
- ۳۴ ..... فضایل دو آیه آخر سوره بقره
- ۳۷ ..... فضایل سوره آل عمران
- ۳۸ ..... فضیلت آیات اولیه آل عمران
- ۳۸ ..... فضیلت آیات پایانی سوره آل عمران
- ۴۰ ..... فضیلت هفت سوره طولانی قرآن کریم
- ۴۱ ..... فضیلت سوره مائده
- ۴۱ ..... فضیلت سوره انعام

- ۴۲ ..... فضیلت سوره توبه.
- ۴۲ ..... فضایل سوره هود.
- ۴۳ ..... فضایل سوره کهف.
- ۴۳ ..... فضیلت آیات اولیه سوره کهف.
- ۴۴ ..... فضیلت سوره طه.
- ۴۵ ..... فضیلت سوره حج.
- ۴۵ ..... فضیلت سوره (ص).
- ۴۶ ..... فضیلت سوره فتح.
- ۴۷ ..... فضیلت سوره (ق).
- ۴۸ ..... فضیلت سوره نجم.
- ۴۸ ..... فضیلت سوره واقعه.
- ۴۸ ..... فضایل سوره ملک.
- ۵۰ ..... فضیلت سوره مرسلات.
- ۵۰ ..... فضیلت سوره نبأ.
- ۵۰ ..... فضیلت سوره تکویر و انفطار و انشقاق.
- ۵۱ ..... فضیلت سوره کافرون.
- ۵۲ ..... فضایل سوره اخلاص.
- ۵۶ ..... فضایل سوره‌های فلق و ناس.
- ۶۱ ..... نکات پراکنده‌ای درباره سوره‌ها و آیات.
- ۶۳ ..... پایان.

مقدمه مترجم

خدا را به سبب ارزانی بخشیدن نعمت اسلام و قرآن، سپاس می‌گوییم و بر محمد و آل و اصحابش، درود می‌فرستیم؛ زیرا آنان با ایثار و فداکاری هایشان، درخت اسلام و قرآن را آبیاری نمودند و اسلام را به ما رساندند و اینگونه بر ما منت نهادند و برای همیشه، ما را مدیون خویش ساختند. از خداوند عزوجل مسئلت می‌نمایم که بهترین پاداش‌ها را به آنان، عنایت فرماید و ما را هم از اجر و ثواب بی بهره نگرداند؛ اما بعد:

خواننده گرامی! کتابچه ای را که در دست دارید بنده به پیشنهاد یکی از دوستان، ترجمه نمودم؛ از آن جایی که در باب فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم یک کتاب جامع به زبان فارسی وجود نداشت و از طرفی دیگر، فضایل بسیاری که در لابلائی بعضی از کتاب‌ها وجود دارد، خالی از ضعف نیست، امیدوارم که این کتابچه برای شما خوانندگان گرامی، مفید واقع شود و حداقل، هنگام خواندن، این اطمینان را داشته باشید که احادیث آن، صحیح و یا حسن هستند یا به عبارت دیگر، قابل استدلال می‌باشند. امیدوارم که خداوند عزوجل این عمل ناچیز را از بنده بپذیرد و آن را در روز قیامت ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾ [الشعراء: ۸۸] «روزی که مال و فرزندان هیچ سودی نمی‌رسانند»، در ترازوی حسناتم قرار دهد و همچنین به پیشنهاد کننده و تمامی کسانی که در چاپ و نشر آن، همکاری می‌کنند، پاداش و اجر، عنایت فرماید. در پایان، بنده را از دعای خویش، فراموش نفرمایید.

عبدالقادر ترشابی

هفدهم محرم الحرام ۱۴۳۱ هجری قمری

کوآلاامپور- مالزی

مقدمه مولف

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله وصلى الله على محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، أما بعد:

کتابچه‌ای را که در دست دارید، حاوی مجموعه‌ای از احادیث صحیح نبی اکرم صلی الله علیه و آله پیرامون فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم می‌باشد؛ بنده تلاش نمودم تا همه احادیث صحیحی را که به آنها دست یافتم با اشاره مختصری به منبع آنها در این کتاب کوچک، جمع آوری نمایم. انگیزه بنده از این کار، سوالی بود که در یکی از درس‌ها، مطرح گردید و این مطلب، مورد بررسی قرار گرفت که بسیاری از احادیث مشهور میان توده مردم درباره فضایل آیات و سوره‌های قرآن کریم را علماء و دانشمندان اسلامی، ضعیف دانسته‌اند؛ لذا بنده این مختصر را جمع آوری نمودم تا احادیث صحیح این باب را به قاریانی که در قرائت سوره‌ها و آیات قرآن کریم طالب حقیقت و امیدوار اجر و پاداش هستند، تقدیم نمایم. در پایان هم از خداوند عزوجل مسئلت می‌نمایم که به ما استقامت و توفیق عنایت نماید و به سوی تحقیق رهنمون گردد، و حق که او شایسته این کار است.

والحمد لله رب العالمین

احادیث صحیح نبی اکرم ﷺ درباره فضیلت قرآن کریم

۱- عَنْ عُثْمَانَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ».

عثمان بن عفان رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «بهترین شما کسی است که قرآن را یاد بگیرد و به دیگران یاد بدهد»^۱.

۲- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَقْرَعُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ».

ابوأمامه باهلی رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «قرآن را تلاوت نمایید؛ زیرا روز قیامت، قرآن برای کسانی که آن را تلاوت نموده اند، شفاعت می نماید»^۲.

۳- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ».

ابو موسی اشعری رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «قرآن حجتی به نفع تو یا حجتی علیه توست»^۳. (اگر آن را تلاوت نمایی، به آن، عمل کنی، حجتی به نفع تو خواهد بود؛ در غیر این صورت، حجتی علیه تو خواهد بود).

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح مسلم.

۳- صحیح مسلم.

۴- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ».

عایشه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «کسی که در خواندن قرآن، مهارت دارد، (روز قیامت) منزلتی مانند منزلت فرشتگان بزرگوار و نیکوکار خواهد داشت، و کسی که با لکنت زبان و سختی آن را تلاوت نماید، دو پاداش دارد»^۱.

۵- عن عقبه بن عامر رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «لَوْ كَانَ الْقُرْآنُ فِي إِهَابٍ، مَا مَسَّتْهُ النَّارُ» وفي لفظ "وفي لفظ" لَوْ جُمِعَ الْقُرْآنُ فِي إِهَابٍ مَا أَحْرَقَهُ اللَّهُ بِالنَّارِ».

عقبه بن عامر می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «اگر قرآن را داخل پوستی، قرار دهند، آتش آن را نمی‌سوزاند». و در روایتی آمده است که «اگر قرآن، جمع آوری گردد و داخل پوستی گذاشته شود، آتش آن را نمی‌سوزاند»^۲. (مؤمنی که قرآن را حفظ کند و به آن عمل نماید، به جهنم نمی‌رود).

۶- عَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْقُرْآنُ شَافِعٌ مُشَقَّعٌ، وَمَا حَلَّ مُصَدِّقٌ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ».

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت طبری در معجم الكبير و بیهقی در شعب الإيمان؛ و سند آن، حسن می‌باشد چنانچه در صحیح الجامع آمده است. و مفهوم حدیث این است که اگر این قرآن، داخل پوستی باشد، خداوند به خاطر شرافت قرآن، آن را نمی‌سوزاند، پس اگر این قرآن، داخل سینه مؤمن باشد و مؤمن حدودش را رعایت کند و حروف آن را حفظ کند، شایستگی بیشتری دارد که مورد احترام قرار گیرد و دچار عذاب نگردد.

جابر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «قرآن شفاعت می کند و شفاعت آن هم پذیرفته می شود. همچنین قرآن دفاع می نماید و سخنش تصدیق می شود. هر کس قرآن را پیشوای خود، قرار دهد، قرآن او را به بهشت سوق می دهد؛ و هر کس، قرآن را پشت سر خود قرار دهد او را به سوی جهنم، سوق می دهد»^۱.

۷- عن جُبَيْرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «أُبَشِّرُوا فَإِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ طَرَفُهُ بِيَدِ اللَّهِ وَطَرَفُهُ بِأَيْدِيكُمْ فَتَمَسَّكُوا بِهِ فَإِنَّكُمْ لَنْ تَهْلِكُوا وَلَنْ تَضَلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا».

جیبیر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «خوشحال باشید؛ چرا که یک طرف این قرآن به دست خداوند و طرف دیگر آن به دست شماست؛ پس به آن، چنگ بزنید؛ زیرا با داشتن قرآن، هرگز گمراه نمی شوید»^۲.

۸- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «كِتَابُ اللَّهِ هُوَ حَبْلُ اللَّهِ الْمَمْدُودِ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ».

ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «قرآن ریسمان الهی است که از آسمان به سوی زمین، آویزان شده است»^۳. (به آن چنگ بزنید تا به خدا برسید).

۹- عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ رضی الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «أَمَّا بَعْدُ: أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوْشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأَجِيبْ وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوْلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ، فَحُدُوا بِكِتَابِ اللَّهِ

۱- روایت طبرانی با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیحہ آلبانی وارد شده است.

۲- روایت طبرانی در المعجم الکبیر با سندی صحیح چنانچه در سلسله صحیحہ وارد شده است.

۳- روایت احمد و ترمذی و ابن حدیث صحیح می باشد چنانچه در سلسله صحیحہ وارد شده است.

وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ، (فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ، وَرَغَبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ:) وَأَهْلُ بَيْتِي، أَذْكَرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكَرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي».

زید بن ارقم رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اما بعد: ای مردم! من بشری بیش نیستم؛ به زودی قاصد پروردگارم (ملک الموت) می‌آید و من دعوتش را اجابت می‌کنم؛ و در میان شما دو چیز با ارزش و سنگین می‌گذارم: نخستین آنها کتاب الهی است که در آن، هدایت و نور، وجود دارد؛ پس کتاب خداوند متعال را محکم بگیرید و به آن، چنگ بزنید. (راوی میگوید: به محکم گرفتن کتاب الله ترغیب و تشویق نمود و فرمود:) و (دومی آنها) اهل بیت من هستند؛ درباره اهل بیت من از خدا بترسید؛ درباره اهل بیت من از خدا بترسید»^۱.

۱۰- عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ لِلَّهِ أَهْلِينَ مِنَ النَّاسِ، هُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ».

انس رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «خداوند متعال در میان مردم، دوستان ویژه‌ای دارد؛ باید بدانید که اهل قرآن، دوستان ویژه و خاص خداوند هستند»^۲.

۱۱- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ».

عمر بن خطاب رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «خداوند به وسیله این کتاب، ملت‌هایی را بالا می‌برد و ملت‌های دیگری را به ذلت و خواری می‌کشانند»^۳.

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح مسلم.

۳- صحیح مسلم.

۱۲- عن ابن مسعود رضی الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ: (أَلَمْ) حَرْفٌ، وَلَكِنْ: أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَا مٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ».

عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، یک حرف از کتاب الهی، تلاوت نماید، یک نیکی برایش ثبت می شود. و آن نیکی، ده برابر می شود. من نمی گویم: «الف لام میم» یک حرف است؛ بلکه الف، یک حرف، لام یک حرف، و میم یک حرف دیگر است»^۱.

۱۳- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «وَعَلَيْكَ بِذِكْرِ اللَّهِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ فَإِنَّهُ رَوْحٌ فِي السَّمَاءِ وَذَكَرُكَ لَكَ فِي الْأَرْضِ».

أبوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «همیشه به یاد خداوند متعال باش و قرآن را تلاوت کن؛ زیرا تلاوت قرآن، روح در آسمان و ذکر در روی زمین به شمار می رود»^۲.

۱۴- عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «اقْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّكُمْ تَوْجِرُونَ عَلَيْهِ».

عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن بخوانید؛ چرا که به سبب آن، اجر و پاداش می برید»^۳.

۱۵- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ».

۱- روایت ترمذی و ابن حدیث، صحیح می باشد چنانچه در صحیح سنن ترمذی آمده است.

۲- روایت احمد؛ و ابن حدیث، حسن می باشد چنانچه در سلسله صحیح آمده است.

۳- صحیح الجامع.

ابن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «قرآن را فقط انسان پاک (با وضو) دست بزند»^۱.

۱۶- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْعَالِي فِيهِ وَالْحَافِي عَنْهُ وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُفْسِطِ».

أبو موسی اشعری رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «یکی از راه‌های تعظیم خداوند احترام گذاشتن به پیرمرد مسلمان و صاحب قرآنی است که در خواندن و عمل به قرآن، افراط نمی‌کند و همچنین قرآن را رها نمی‌نماید و احترام گذاشتن به حاکم عادل است»^۲.

۱۷- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَلْيَقْرَأْ فِي الْمُصْحَفِ».

ابن مسعود رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس، دوست دارد محبتش نسبت به خدا و پیامبرش، افزایش یابد، قرآن را از مصحف تلاوت نماید»^۳. یعنی با نگاه به مصحف تلاوت کند.

۱۸- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ».

ابن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «غبطه خوردن فقط بر دو نفر، جایز است: نخست، شخصی که خداوند متعال به او قرآن عنایت نموده است و او

۱- روایت طبرانی با سند صحیح چنانچه در ارواء الغلیل آمده است.

۲- روایت ابوداود با سند صحیح چنانچه در صحیح سنن ابی داود آمده است.

۳- روایت بیهقی در الشعب با سند حسن چنانچه در سلسله صحیح آمده است.

آن را شب و روز، تلاوت می نماید. و دومی، کسی که خداوند متعال به او مال عنایت فرموده است و او آن را شب و روز، انفاق می نماید»^۱.

۱۹- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ إِذَا دَخَلَ الْجَنَّةَ أَقْرَأُ وَارَقَ وَرَتَّلَ كَمَا كُنْتَ تُرْتَلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَنْزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا».

ابن عمر رضی الله عنهما می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هنگامی که صاحب قرآن، وارد بهشت شود، به او می گویند: قرآن بخوان و بالا برو همان گونه که در دنیا با ترتیل، قرآن می خواندی؛ زیرا منزلت تو نزد آخرین آیه ای است که آن را تلاوت می کنی»^۲.

۲۰- عن عقبه بن عامر رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى بُطْحَانَ أَوْ الْعَقِيقِ فَيَأْتِي كُلَّ يَوْمٍ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ زَهْرَاوَيْنِ، فِي غَيْرِ إِيْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ، فَلَاَنْ يَغْدُوَ أَحَدَكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَتَعَلَّمَ أَوْ يَفْرَأَ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ وَثَلَاثُ خَيْرٌ مِنْ ثَلَاثٍ وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ مِنْ أَرْبَعٍ وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ».

عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «چه کسی از شما دوست دارد که هر روز صبح به بطحان یا عقیق برود و بدون این که مرتکب گناه یا قطع ارتباط خویشاوندی شود، دو شتر بزرگ کوهان و زیبا بیاورد؟ بدانید که اگر یکی از شما به مسجد برود و دو آیه از کتاب خدا بیاموزد یا تلاوت نماید، برایش از دو شتر بهتر است. و سه آیه از سه شتر، چهار آیه از چهار شتر، و هر تعداد آیه از همان اندازه

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت احمد با سند صحیح و نگا صحیح سنن ابی داود.

شتر، بهتر است»^۱.

۲۱- عن البراء بن عازب رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «حَسِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ ، فَإِنَّ الصَّوْتِ الْحَسَنَ يَزِيدُ الْقُرْآنَ حُسْنًا (وفي لفظ) زَيَّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ».

براء بن عازب رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «با صدایتان، به قرآن، زیبایی ببخشید، زیرا صدای خوب، زیبایی قرآن را افزایش می‌دهد». و در روایتی آمده است که فرمود: «قرآن را با صداهایتان، مزین نمایید»^۲.

۲۲- عن جابر رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ بِالْقُرْآنِ الَّذِي إِذَا سَمِعْتَهُ يَقْرَأُ رَأَيْتَ أَنَّهُ يَخْشَى اللَّهَ».

جابر رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «بهترین قاری قرآن، کسی است که هنگامی که قرائتش را می‌شنوید، خشیت و ترس الهی را نیز در او مشاهده می‌نمایید»^۳.

۲۳- عن ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ إِذَا عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ».

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث، صحیح است چنان‌چه در صحیح سنن ابی داود و سلسله صحیح‌ه آمده است.

۳- روایت ابن ماجه، و این حدیث، صحیح می‌باشد چنان‌چه در صحیح الترغیب والترهیب آمده است.

ابن عمر رضی الله عنهما می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «مثال قاری قرآن مانند صاحب شتری است که زانوی آن را بسته باشد. اگر از او نگهداری کند، نزدش می ماند و اگر او را رها سازد، می رود»^۱.

۲۴- عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «بِئْسَمَا لِأَحَدِكُمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَذَا وَكَذَا بَلْ هُوَ يُنْسِي فَاسْتَذَكِرُوا الْقُرْآنَ، فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفْصِيًّا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النَّعَمِ مِنْ عُقْلِهَا».

عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «چقدر بد است برای کسی که می گوید: فلان و فلان آیه را فراموش کردم؛ بلکه فراموش گردانیده شده اند. قرآن را زیاد تلاوت کنید؛ زیرا قرآن، زودتر از فرار کردن شتر از سینه مردم، می گریزد»^۲.

۲۵- عن عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «تَعَلَّمُوا كِتَابَ اللَّهِ وَتَعَاهَدُوهُ وَتَعَنُّوْا بِهِ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَقَلُّتًا مِنَ الْمَخَاضِ فِي الْعُقْلِ».

عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «کتاب خدا (قرآن) را یاد بگیرید و همیشه آن را تلاوت نمایید و با آواز خوش بخوانید؛ سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، قرآن از بچه شتر یک ساله ای که زانویش بسته شده است، زودتر می گریزد»^۳.

۲۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا أَذِنَ اللَّهُ لِشَيْءٍ مَّا أَذِنَ لِنَبِيِّ حَسَنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ».

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۳- روایت احمد و حدیث، صحیح می باشد چنان چه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

أبوهریره رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند به هیچ چیز دیگری به اندازه‌ای که به صدای پیامبر خوش صوتی که قرآن را با آواز خوب و صدای بلند می‌خواند، گوش نداده است»^۱.

۲۷- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْأُتْرَجَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الثَّمَرَةِ لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحُنْظَلَةِ، لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ».

أبوموسی اشعری رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «مؤمنی که قرآن می‌خواند و به آن، عمل می‌کند مانند ترنجی است که طعم خوبی دارد و هم از بوی خوشی برخوردار است. و مؤمنی که قرآن نمی‌خواند ولی به آن، عمل می‌کند مانند خرمایی است که طعمش شیرین است ولی بویی ندارد. و مثال منافقی که قرآن می‌خواند، مانند ریحانی است که بویش خوب ولی طعمش تلخ است. و مثال منافقی که قرآن نمی‌خواند، مانند حنظله (هندوانه ابوجهل) است که هم طعمش تلخ یا ناپاک است و هم بوی تلخی دارد»^۲.

۲۸- عَنْ تَمِيمِ الدَّارِمِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ فِي لَيْلَةٍ كُتِبَ لَهُ فَنُوتٌ لَيْلَةٍ (وفي لفظ) كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ».

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

تمیم داری رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس شبانه، صد آیه بخواند، برایش عبادت یک شب نوشته می شود». و در یک لفظ آمده است که فرمود: «جزو عبادت کنندگان نوشته می شود»^۱.

۲۹- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «لَا يَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثٍ».

عبدالله بن عمر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس، قرآن را در کمتر از سه روز بخواند، آن را نمی فهمد»^۲.

۳۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ لَمْ يَتَعَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا».

أبوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس، قرآن را با صدای خوب نخواند از ما نیست»^۳.

۳۱- عَنْ جُنْدَبٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «أَفْرَعُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّخَلَفْتُمْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ فَقُومُوا».

جندب رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «قرآن بخوانید تا زمانی که دل های شما بر آن، اتفاق دارند؛ و هرگاه در آن، اختلاف نمودید، بروید»^۴. یا اینکه «تا

۱- صحیح ابن خزیمه و حاکم، و حدیث صحیح می باشد چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- روایت أبوداود و ترمذی و ابن ماجه، و حدیث صحیح می باشد چنان چه در صحیح سنن أبی داود آمده است.

۳- صحیح بخاری.

۴- صحیح بخاری و مسلم.

زمانی که حضور قلب دارید، قرآن تلاوت نمایید، اما هنگامی که حضور قلب ندارید و فکرتان، پراکنده گردید، آن را ترک کنید».

۳۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا تُجَادِلُوا فِي الْقُرْآنِ فَإِنَّ جِدَالَ فِيهِ كُفْرٌ».

عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «در باره قرآن با یکدیگر نزاع و اختلاف نکنید؛ زیرا نزاع و اختلاف در مورد قرآن، انسان را به کفر می‌کشاند»^۱.

۳۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِهَذَا ضَرْبُوا كِتَابَ اللَّهِ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ، فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحْلُوهُ، وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ، وَمَا كَانَ مِنْ مُتَشَابِهٍ فَأَمْنُوا بِهِ».

عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «امت‌های گذشته، زمانی هلاک شدند که در چنین وضعیتی افتادند که بخشی از کتاب خدا را در برابر بخش دیگر آن، قرار می‌دادند؛ آنچه حلال است، حلال بدانید. و آنچه که حرام است، حرام بدانید. و آنچه که متشابه است به آن، ایمان بیاورید»^۲.

۳۴- عَنْ جَابِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «اقْرَأُوا الْقُرْآنَ وَابْتَغُوا بِهِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ قَوْمٌ يُقِيمُونَهُ إِقَامَةَ الْقُدْحِ يَتَعَجَّلُونَهُ وَلَا يَتَأَجَّلُونَهُ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ فَيَسْأَلُونَ بِهِ النَّاسَ».

۱- روایت طبالسسی؛ و این حدیث، صحیح می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیح‌ه آمده است.

۲- روایت طبرانی. این حدیث صحیح می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیح‌ه آمده است.

جابر رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «قرآن بخوانید و با خواندن قرآن به دنبال خشنودی خداوند متعال باشید قبل از اینکه گروهی بیایند که در خواندن قرآن مانند راست کردن تیر دقت می کنند و هدفشان از خواندن قرآن، رسیدن به منافع دنیوی است نه اخروی».

و در روایتی آمده است که فرمود: «قرآن می خوانند و به وسیله آن از مردم، (مال و دنیا) طلب می کنند»^۱.

۳۵- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَيْبَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «افْرَعُوا الْقُرْآنَ وَاعْمَلُوا بِهِ وَلَا تَجْفُوا عَنْهُ وَلَا تَغْلُوا فِيهِ وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ وَلَا تَسْتَكْثِرُوا بِهِ».

عبدالرحمن بن شبل رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «قرآن بخوانید و به آن عمل کنید و از آن فاصله نگیرید و در آن (با تعمق بیش از حد) افراط نکنید و آن را وسیله ای برای امرار معاش و فزون طلبی دنیوی قرار ندهید»^۲.

۳۶- عن ابي الدرداء رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ أَخَذَ عَلَيَّ تَعْلِيمَ الْقُرْآنِ قَوْسًا قَلَدَهُ اللَّهُ مَكَانَهَا قَوْسًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

أبودرداء رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس در قبال آموزش قرآن، کمانی دریافت کند، روز قیامت، خداوند به جای آن، یک کمان آتشین به گردش، آویزان می نماید»^۳.

۱- روایت احمد و أبوداود؛ و این حدیث، صحیح می باشد چنان چه در صحیح سنن أبی داود و سلسله صحیح آمده است.

۲- روایت احمد با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیح آمده است.

۳- روایت بیهقی با سند صحیح چنان چه در سلسله صحیح آمده است.

توضیح: حدیث فوق را بعضی از علماء ضعیف دانسته‌اند و برخی دیگر آن را منسوخ دانسته یا تأویل کرده‌اند؛ چرا که جمهور علماء و محدثین گرفتن مزد را در برابر آموزش قرآن، با توجه به حدیث بعدی و احادیث دیگر، جایز می‌دانند. والله أعلم - مترجم

۳۷- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللَّهِ».

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «شایسته‌ترین چیزی که در قبال آن، مزد دریافت می‌نمایید، کتاب خداست»^۱.

۳۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَعَشِيَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتُهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ».

ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هرگاه، گروهی از مردم در یکی از خانه‌های خدا (مساجد) جمع شوند و کتاب الهی را تلاوت کنند و آن را برای یکدیگر بخوانند، آرامش بر آنان، نازل می‌شود و فرشتگان آنها را احاطه می‌کنند و خداوند آنان را نزد فرشتگان یاد می‌نماید»^۲.

۳۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَجِيءُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ حَلِّهِ فَيُلْبَسُ تَابَجَ الْكِرَامَةِ ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ

۱- صحیح بخاری.

۲- صحیح مسلم.

فَيْلْبَسُ حُلَّةَ الْكِرَامَةِ ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ ارْضَ عَنْهُ فَيَرْضَى عَنْهُ فَيَقَالَ لَهُ: اقْرَأْ وَارْتَقِ وَتَرَادُ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً».

أبوهریره رضی اللہ عنہ می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «روز قیامت، صاحب قرآن می آید؛ در این هنگام، قرآن می گوید: پروردگارا! او را مزین گردان. پس تاج شرافت بر سرش می گذارند. سپس قرآن می گوید: پروردگارا! بیشتر از این، مزینش گردان. پس لباس شرافت به تنش می کنند. آنگاه قرآن می گوید: پروردگارا! از او راضی و خشنود باش. پس به او گفته می شود: بخوان و (در درجات بهشت) بالا برو و با هر آیه، یک نیکی به نیکی هایش، افزوده می شود»^۱.

۴۰- عن عبد الله بن عمرو رضی اللہ عنہما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الصَّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ الصَّيَامُ: رَبِّ إِنِّي مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ بِالنَّهَارِ فَشَفَّعَنِي فِيهِ. وَيَقُولُ الْقُرْآنُ: رَبِّ مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفَّعَنِي فِيهِ. فَيُشَفَّعَانِ».

عبدالله بن عمرو رضی اللہ عنہما می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «روزه و قرآن برای بنده شفاعت می کنند؛ روزه می گوید: پروردگارا! من او را روزها از خوردن و نوشیدن جلوگیری کردم، پس شفاعتم را درباره او قبول کن. قرآن می گوید: پروردگارا! من او را شبها برای خوابیدن نگذاشتم؛ پس شفاعتم را در مورد او قبول کن. اینجاست که شفاعت آنها پذیرفته می شود»^۲.

۱- روایت ترمذی و ابن خزیمه و حاکم نیشابوری با سند صحیح چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- روایت احمد و طبرانی و حاکم نیشابوری با سند صحیح چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۴۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْعَافِلِينَ».

ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس در شب، ده آیه بخواند جزو غافلان نوشته نمی‌شود»^۱.

۴۲- عَنْ بَرِيدَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَتَعَلَّمَهُ وَعَمِلَ بِهِ أَلْبَسَ وَالِدَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَاجًا مِنْ نُورِ ضَوْؤِهِ مِثْلَ ضَوْءِ الْقَمَرِ وَيَكْسِي وَالِدَاهُ حِلْتَانًا لَا تَقُومُ لَهُمَا الدُّنْيَا فَيَقُولَانِ: بِمَا كَسَيْنَا هَذَا؟ فَيَقَالُ: بِأَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ».

بریده رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هرکس، قرآن بخواند و یاد بگیرد و به آن عمل نماید، روز قیامت بر سر پدر و مادرش تاجی از نور می‌گذارند که نوری مانند نور خورشید دارد. همچنین دو دست لباس به آنان می‌پوشانند که از همه دنیا، ارزش بیشتری دارند. آنان می‌گویند: به سبب چه عملی این لباس‌ها را به تن ما نموده‌اند؟ جواب می‌دهند: به سبب اینکه فرزند شما قرآن را فرا گرفته است»^۲.

۴۳- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَا تُسَافِرُوا بِالْقُرْآنِ فَإِنِّي لَأَآمَنُ أَنْ يَنَالَهُ الْعَدُوُّ».

ابن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن را در سفره‌ها، همراه خود نبرید؛ زیرا می‌ترسم که بدست دشمن بیافتد»^۳. (در نتیجه، هتک حرمت شود. قابل یادآوری است که این منع، مربوط به زمانی است که بیم هتک حرمت باشد؛ در غیر این صورت، اشکالی ندارد. والله أعلم).

۱- روایت حاکم و با روایت دیگری تقویت می‌شود چنان‌چه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- روایت حاکم نیشابوری و نگا سلسله صحیح‌ه.

۳- صحیح مسلم.

۴۴- عن عمر رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أُنزِلَ الْقُرْآنُ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنْهُ».

عمر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «همانا این قرآن بر هفت وجه نازل شده است. پس با هر قرائتی که برای شما آسان تر است، بخوانید»^۱.

۴۵- عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ رَبِّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: «إِنَّمَا بَعَثْتُكَ لِأَبْتَلِيكَ وَأَبْتَلِي بِكَ وَأَنْزَلْتُ عَلَيْكَ كِتَابًا لَا يَغْسِلُهُ الْمَاءُ تَقْرُؤُهُ نَائِمًا وَيَقْظَان».

عیاض بن حمار رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ به روایت از پروردگار پاک و بلند مرتبه اش فرمود: «تورا مبعوث نمودم تا هم تورا آزمایش کنم و هم بوسیله تو دیگران را در بوته آزمایش قرار دهم؛ و کتابی بر تو نازل نمودم که آب آن را نمی شوید (با گذشت زمان از بین نمی رود؛ بلکه در سینه‌ها محفوظ است) و در حالت خواب و بیداری، آن را تلاوت می‌نمایی»^۲. (چه خواب باشی و چه بیدار، این کتاب، حفظ می‌شود).

۴۶- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَوْ كَانَتْ سُورَةٌ وَاحِدَةً لَكَفَّتِ النَّاسَ».

ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «اگر یک سوره، خوانده شود، همه مردم را کفایت می‌نماید»^۳.

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح مسلم.

۳- روایت احمد و ابوداود با سند صحیح چنانچه در سلسله صحیح‌ه آمده است. قابل یادآوری است که این جمله در سیاق یک داستان آمده است.

۴۷- عن ابن عباس رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَرِدْ إِلَى أَرْدَلِ الْعَمْرِ، وَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَفَلَيْنَ ﴿۵۰﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا...﴾ [التين: ۵-۶]. قَالَ: إِلَّا الَّذِينَ قَرَعُوا الْقُرْآنَ».

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: هر کس قرآن تلاوت نماید، به کهنسالی ای که همراه با ذلت باشد مبتلا نمی‌شود. و این، تفسیر این سخن خداوند متعال است که می‌فرماید: ﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَفَلَيْنَ ﴿۵۰﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا...﴾ [التين: ۵-۶]. «سپس انسان را به مراحل پست زندگی برگردانیم مگر کسانی که ایمان آوردند...» که در اینجا ایمان آوردن به معنی قرائت قرآن می‌باشد.^۱

۴۸- عن ابن مسعود رضی الله عنه قَالَ: «إِنْ أَصْفَرَ الْبَيُوتَ بَيْتَ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ».

ابن مسعود رضی الله عنه می‌گوید: خالی‌ترین خانه، خانه‌ای است که در آن، هیچ چیز از کتاب الهی (قرآن) وجود نداشته باشد.^۲

۱- روایت حاکم نیشابوری؛ و این اثر در صحیح ترغیب و ترهیب به صورت موقوف، آمده است.
 ۲- روایت حاکم نیشابوری؛ این اثر نیز به صورت موقوف در صحیح ترغیب و ترهیب، وارد شده است. این دو اثر به صورت موقوف از قول ابن عباس و ابن مسعود رضی الله عنهما به ثبوت رسیده است. این باب را با این دو اثر به پایان رساندم زیرا اینها حکم حدیث مرفوع را دارند. (این جمله اخیر مؤلف، قابل نقد و بررسی است).

دوم: آنچه که از رسول الله ﷺ در فضایل سوره‌ها و آیات قرآن کریم به ترتیب مصحف، به صحت رسیده است

فضیلت سوره فاتحه

۱- عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ: كُنْتُ أَصَلُّ فِي الْمَسْجِدِ فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أَصَلُّ. فَقَالَ: «أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ ﴿أَسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ [الأنفال: ۲۴]. ثُمَّ قَالَ لِي: «لَأَعْلَمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ السُّورِ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ» ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قُلْتُ لَهُ: أَلَمْ تَقُلْ «لَأَعْلَمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ» قَالَ: «﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيَتْهُ».

ابوسعید بن معلی می‌گوید: در مسجد نبوی، نماز می‌خواندم که رسول الله ﷺ مرا صدا زد. جواب ندادم. سپس گفتم: ای رسول خدا! من مشغول نماز خواندن بودم. آن حضرت ﷺ گفت: «مگر خداوند نفرموده است ﴿أَسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾؟ [الأنفال: ۲۴]. یعنی «فرمان خدا را بپذیرید و رسولش را اجابت کنید هنگامی که شما را برای امری حیاتی فرا خواند». آنگاه به من فرمود: «قبل از اینکه از مسجد خارج شوی، سوره‌ای را که بزرگ‌ترین سوره قرآن است به تو می‌آموزم». سپس دستم را گرفت و هنگامی که خواست از مسجد بیرون برود به او گفتم: مگر به من نگفتی که سوره‌ای را که بزرگ‌ترین سوره قرآن است، به

تو می‌آموزم؟ فرمود: «آن، سوره حمد است که دارای ۷ آیه می‌باشد و در هر رکعت نماز تکرار می‌شود و آن، همان قرآن بزرگی است که به من عنایت شده است»^۱.

۲- عن أبي بن كعب رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِي التَّوْرَةِ وَلَا فِي الْإِنْجِيلِ مِثْلَ أُمَّ الْقُرْآنِ وَإِنَّا السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ الَّذِي أُعْطِيَتْهُ (وفي لفظ) وَلَا فِي الزَّبُورِ وَلَا فِي الْفُرْقَانِ».

أبي بن کعب رضي الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، خداوند متعال نه در تورات و نه در انجیل مانند ام القرآن (فاتحه) نازل نفرموده است. این سوره، دارای هفت آیه می‌باشد که در هر رکعت نماز، تکرار می‌شود و همان قرآن بزرگی است که به من عنایت شده است». و در روایتی آمده است که: «در تورات، انجیل، زبور و بقیه فرقان (قرآن) مانند آن نازل نشده است»^۲.

۳- عن أنس رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَفْضَلُ الْقُرْآنِ (الحمد لله رب العلمين..))».

انس رضي الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «بهترین سوره قرآن، فاتحه است»^۳.
(یعنی اجر و ثواب خواندن سوره فاتحه از سایر سوره‌ها بیشتر است).

۴- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: بَيْنَمَا جِرْيَلُ قَاعِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ سَمِعَ نَقِيضًا (صَوْتًا) مِنْ فَوْقِهِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: «هَذَا بَابٌ مِنَ السَّمَاءِ فَتَحَ الْيَوْمَ لَمْ

۱- صحیح بخاری.

۲- روایت ترمذی؛ و این حدیث، صحیح می‌باشد چنان‌که در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۳- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیح آمده است.

يُفْتَحُ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَزَلَّ مِنْهُ مَلَكٌ فَقَالَ: هَذَا مَلَكٌ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ لَمْ يَنْزِلْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَسَلَّمَ وَقَالَ: أَبَشِّرْ بِنُورَيْنِ أُوتِيْتَهُمَا لَمْ يُؤْتِيَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ وَخَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهُمَا إِلَّا أُعْطِيَتْهُ».

ابن عباس رضی اللہ عنہما می‌گوید: روزی، جبرئیل رضی اللہ عنہ نزد نبی اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم نشستند بود که از بالای سرش، صدایی شنید. پس سرش را بلند کرد و گفت: «این دروازه‌ای است که امروز از آسمان باز شده است و به جز امروز، هرگز باز نشده است». آنگاه از آن دروازه فرشته‌ای پایین آمد و جبرئیل گفت: «این فرشته‌ای است که به زمین آمده است و به جز امروز، هرگز به زمین نیامده است». سپس آن فرشته، سلام کرد و گفت: «تو را به دو نور مژده می‌دهم که به تو عنایت شده‌اند و به هیچ پیامبری قبل از تو عنایت نشده‌اند. آنها سوره فاتحه و آیات پایانی سوره بقره هستند. هر قسمت از آنها را بخوانی، سواست اجابت می‌شود»^۱. (هدف از خواتیم سوره بقره از آمن الرسول تا پایان سوره می‌باشد).

۵- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: كُنَّا فِي مَسِيرٍ لَنَا فَزَلْنَا فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ فَقَالَتْ: إِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سَلِيمٌ، وَإِنَّ نَفَرًا غُيِّبَ فَهَلْ مِنْكُمْ رَاقٍ؟ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مَا كُنَّا نَأْبُوهُ بِرُفْيَةٍ فَرَفَاهُ فَبَرَّأَ فَأَمَرَ لَهُ بِثَلَاثِينَ شَاةً وَسَقَانَا لَبَنًا فَلَمَّا رَجَعَ قُلْنَا لَهُ أَكُنْتَ مُحْسِنٌ رُفْيَةً أَوْ كُنْتَ تَرَفِي قَالَ: لَا مَا رَفَيْتُ إِلَّا بِأَمْرِ الْكِتَابِ. قُلْنَا: لَا تُحَدِّثُوا شَيْئًا حَتَّى نَأْتِيَ - أَوْ نَسْأَلَ - النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَا لَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: «وَمَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنَّهَا رُفْيَةٌ أَفْسِمُوا وَاصْرُبُوا لِي بِسَهْمٍ».

أبوسعید خدری رضی اللہ عنہ می‌گوید: ما در سفر به سر می‌بردیم پس جایی، منزل گرفتیم. دختر بچه‌ای آمد و گفت: سردار طایفه را عقربی گزیده است و کسی در آبادی ما وجود ندارد. آیا در میان شما کسی وجود دارد که دم کند؟ مردی برخاست و با او به راه افتاد که ما گمان نمی‌کردیم دم بداند. به هر حال، وی را دم نمود و او بهبود یافت. آن گاه دستور داد تا به او سی گوسفند بدهند. همچنین به ما شیر نوشاند. هنگامی که برگشت، به او گفتیم: آیا دم کردن را خوب می‌دانستی و در گذشته هم دم می‌نموده‌ای؟ گفت: نه، فقط با فاتحه، دم کردم. به او گفتیم تا زمانی که بر نبی اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم نرفته‌ایم یا از ایشان نپرسیده‌ایم، هیچ اقدامی نکنید (در گوسفندان تصرفی نکنید). به هر حال، هنگامی که به مدینه آمدیم، ماجرا را برای نبی اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بازگو نمودیم. آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمود: «از کجا دانستی که با سوره فاتحه، دم می‌کنند؟ آنها را میان خود تقسیم کنید و برای من نیز سهمی در نظر بگیرید»^۱.

۶- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَبَيْنَ نِصْفَيْنِ وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ - وَفِي لَفْظٍ: فَنِصْفَهَا لِي وَنِصْفَهَا لِعَبْدِي - فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (۱). قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: حَمَدِنِي عَبْدِي وَإِذَا قَالَ: ﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ (۲). قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ: ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ (۳). قَالَ: مَجْدَنِي عَبْدِي أَوْ فَوَّضَ إِلَيَّ عَبْدِي فَإِذَا قَالَ: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (۴). قَالَ: هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. فَإِذَا قَالَ: ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ (۵) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (۶). قَالَ: هَذَا لِعَبْدِي

وَلَعَبْدِي مَا سَأَلَ».

أبوهریره رضی الله عنه می‌گوید: شنیدم که رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: «خداوند متعال فرموده است: من نماز را میان خودم و بنده‌ام به دو نیم تقسیم نموده‌ام و به درخواست بنده‌ام پاسخ مثبت می‌دهم، پس هنگامی که بنده ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿۲﴾ بگوید، خداوند می‌گوید: بنده‌ام مرا ستایش کرد. وقتی که بنده ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ﴿۳﴾ بگوید، خداوند می‌گوید: بنده‌ام مرا ثنا گفت. هنگامی که بنده ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ ﴿۴﴾ بگوید، خداوند می‌گوید: بنده‌ام عظمت مرا بیان کرد، و یک بار می‌گوید: بنده‌ام اختیارش را به من سپرد. و هنگامی که بنده ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ ﴿۵﴾ بگوید، خداوند می‌گوید: این (ارتباط) میان من و بنده است (ارتباط عبودیت و بندگی) و بنده‌ام هر چه بخواهد به او می‌دهم. و وقتی که ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ ﴿۶﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ ﴿۷﴾ بگوید، خداوند می‌گوید: این خواسته بنده‌ام را برآورده نمودم و سوال بنده‌ام را پاسخ دادم»^۱.

۷- عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «أُعْطِيَتْ مَكَانَ التَّوْرَةِ السَّبْعُ وَأُعْطِيَتْ مَكَانَ الزَّبُورِ الْمِثْنَيْنِ وَأُعْطِيَتْ مَكَانَ الْإِنْجِيلِ الْمَثَانِي وَفُضِّلَتْ بِالْمُقْصَلِ».

وائله بن اسقع رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «(بجای تورا، هفت سوره از بقره تا براءت در صورتی که سوره توبه و براءت را یکی بدانیم) به من عنایت شده است و به جای زبور، صدتایی‌ها (سوره‌هایی که آیات آنها اندکی بیشتر از صد

است) به من عنایت شده است و به جای انجیل، مثنی (سوره‌هایی که آیات آنها اندکی کمتر از صد است) به من عنایت شده است. و برتری من در سوره‌های مفصل است که به من عنایت شده‌اند»^۱. (از سوره حجرات تا پایان قرآن مجید) واللہ اعلم.

۸- عن عبادة بن الصامت رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا يَقْرَأُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ (وفي رواية) لَا تَجْزِي صَلَاةً».

از عباده بن صامت رضی اللہ عنہ روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «نماز هیچ کس بدون خواندن سوره فاتحه، صحیح نیست». و در روایتی آمده است که فرمود: «کافی نیست»^۲.

۹- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَهِيَ خِدَاجٌ هِيَ خِدَاجٌ غَيْرُ تَمَامٍ».

از ابوهریره رضی اللہ عنہ روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس نمازی بدون سوره فاتحه بخواند، نمازش ناقص است؛ نمازش ناقص است؛ نمازش ناقص است و کامل نیست»^۳.

۱۰- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: ﴿عَبْرَ الْمَعْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ ﴿٧﴾ فَقُولُوا: آمِينَ. فَمَنْ وَاَفَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

۱- روایت طبرانی؛ و این حدیث صحیح می باشد چنان چه در صحیح ترغیب و ترهیب و صحیح الجامع آمده است.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۳- صحیح مسلم.

ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هرگاه، امام ﴿عَبْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ گفت، آمین بگویند، زیرا آمین گفتن هر کس با آمین گفتن فرشتگان در آسمان، هم‌زمان باشد، گناهان گذشته‌اش، مغفرت می‌شوند»^۱.

فضایل سوره بقره

۱- عن أبي هريرة رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ».

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خانه‌هایتان را تبدیل به قبرستان نکنید؛ همانا شیطان از خانه‌ای که در آن، سوره بقره خوانده می‌شود فرار می‌کند»^۲.

۲- عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رضی الله عنه قَالَ: بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَفَرَسُهُ مَرْبُوطٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ فَقَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ، فَسَكَتَتْ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ، فَانصَرَفَ وَكَانَ ابْنُهُ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا فَلَمَّا اجْتَرَهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله فَقَالَ: «اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ» قَالَ: فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ تَطَأَ يَحْيَى وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَانصَرَفْتُ إِلَيْهِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا مِثْلُ الظِّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمُصَابِيحِ فَخَرَجْتُ حَتَّى لَا أَرَاهَا. قَالَ «وَتَدْرِي مَا ذَاكَ» قَالَ: لَا. قَالَ: «تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- صحیح مسلم.

دَنْتَ لِصَوْتِكَ وَلَوْ قَرَأْتَ لِأَصْبَحْتَ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا لَا تَتَوَارَى مِنْهُمْ».

از اسید بن حضیر رضی الله عنه روایت است که او در یکی از شب‌ها در حالیکه اسبش در نزدیکی او بسته شده بود، سوره بقره را تلاوت می‌کرد. ناگهان اسب شروع به دست و پا زدن کرد. اسید، سکوت کرد. اسب نیز آرام گرفت. او دوباره شروع به خواندن قرآن نمود. اسب نیز شروع به دست و پا زدن کرد. سرانجام، از خواندن قرآن منصرف شد؛ زیرا فرزندش؛ یحیی؛ نزدیک اسب قرار داشت. پس هنگامی که فرزندش را از آنجا دور ساخت، سرش را به سوی آسمان بلند کرد تا اسب را نبیند.

صبح روز بعد، ماجرا را برای نبی اکرم صلی الله علیه و آله بازگو نمود. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «ای فرزند حضیر! (چه خوب بود) به تلاوت ادامه می‌دادی، (چه خوب بود) به تلاوت ادامه می‌دادی»، اسید گفت: ای رسول خدا! یحیی نزدیک آن بود. ترسیدم که او را لگدمال کند. بدین جهت، سرم را بلند کردم و بسوی فرزندم رفتم. آنگاه به سوی آسمان نگاه کردم. چیزی شبیه سایبان دیدم که اشیایی مانند چراغ در آن وجود داشت. پس بیرون رفتم تا آنها را نبینم. رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «آیا می‌دانی که آنها چه بودند؟» گفت: خیر. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «آنان فرشتگان بودند که به خاطر صدایت، نزدیک آمده بودند. و اگر به قرائت ادامه می‌دادی، آنها تا صبح، آنجا می‌ماندند بدون اینکه از نظر مردم، پنهان بمانند»^۱.

۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَسَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رضی الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «لِكُلِّ شَيْءٍ سَنَامٌ وَإِنَّ سَنَامَ الْقُرْآنِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ».

از ابوهریره و سهل بن سعد رضی الله عنهما روایت است که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر چیز، کوهانی (بلندی و قله‌ای) دارد؛ همانا قله قرآن کریم سوره بقره می‌باشد»^۱.

۴- عن أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «اقْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ اقْرَءُوا الزَّهْرَاوِينَ الْبَقْرَةَ وَسُورَةَ آلِ عِمْرَانَ فَإِنَّهُمَا تَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُمَا عَمَامَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا عَيَّائَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تُحَاجَّانِ عَنْ أَصْحَابِهِمَا اقْرَءُوا سُورَةَ الْبَقْرَةِ فَإِنَّ أَخْذَهَا بَرَكَةٌ وَتَرْكُهَا حَسْرَةٌ وَلَا تَسْتَطِيعُهَا الْبَطْلَةُ» (قَالَ مُعَاوِيَةُ: بَلَّغَنِي أَنَّ الْبَطْلَةَ السَّحْرَةُ).

ابوأمامه باهلی رضی الله عنه می‌گوید: شنیدم که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: «قرآن بخوانید؛ زیرا قرآن روز قیامت برای صاحبانش، شفاعت می‌کند. دو سوره نورانی بقره و آل عمران را بخوانید؛ زیرا آن دو روز قیامت به شکل دو ابر یا دو سایبان یا دو گروه پرند که بال گشوده‌اند، می‌آیند و از صاحبانشان، دفاع می‌کنند. سوره بقره را بخوانید؛ زیرا یاد گرفتن آن برکت است و ترک کردن آن باعث حسرت می‌شود و ساحران تاب و تحمل آن را ندارند»^۲.

۵- عن النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَهْلِيهِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ تَقْدِمُهُ سُورَةُ الْبَقْرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ». وَضَرَبَ هُمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثَلَاثَةَ أَمْثَالٍ مَا نَسِيْتَهُنَّ بَعْدُ قَالَ:

۱- روایت ترمذی؛ و این روایت، حسن لغیره است چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- صحیح مسلم.

«كَأَنَّهُمَا عَمَامَتَانِ أَوْ ظُلَّتَانِ سَوْدَاوَانِ بَيْنَهُمَا شَرْقٌ أَوْ كَأَنَّهُمَا حِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تُحَاجَّانِ عَنْ صَاحِبَيْهِمَا».

از نواس بن سمعان رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «روز قیامت، قرآن و اهل قرآن [همان کسانی را که در دنیا به آن عمل می‌کردند] را می‌آورند در حالی که پیشاپیش قرآن سوره‌های بقره و آل عمران قرار دارند».

راوی می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله سوره‌های بقره و آل عمران را به سه چیز تشبیه نمود که من آنها را تاکنون فراموش نکرده‌ام. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «آنها مانند دو ابر یا دو سایبان سیاه هستند که میان آنها نور وجود دارد یا مانند دو گروه پرنده هستند که پر گشوده‌اند و از صاحبشان دفاع می‌نمایند»^۱.

۶- عن أبي أمامة الباهلي رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُورَةِ ثَلَاثِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَطَهُ».

ابو امامه باهلی رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «اسم اعظم الهی که هرگاه با آن فراخوانده شود، اجابت می‌کند در سه سوره بقره، آل عمران و طه وجود دارد»^۲.

فضایل آیه الکرسی

۱- عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَعْظَمُ». قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَأَعَادَ عَلَيْهِ فَقُلْتُ: ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾. قَالَ: فَضَرَبَ فِي صَدْرِي وَقَالَ: «وَاللَّهِ لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ أَبَا الْمُنْذِرِ».

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت ابن ماجه قزوینی و حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح می‌باشد چنانچه در سلسله احادیث صحیحیه آمده است.

ابی بن کعب رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ خطاب به من فرمود: «ای ابوالمنذر! آیا می‌دانی کدام آیه قرآن کریم، بزرگتر است؟» گفتیم: خدا و رسولش بهتر می‌دانند. آن حضرت صلی الله علیه و آله دوباره سوالش را تکرار نمود. گفتیم: آیه الکرسی است. رسول الله به سینه ام زد و فرمود: «ای ابوالمنذر! علم مبارکت باشد»^۱.

۲- وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ لِهَذِهِ الْآيَةِ لِسَانًا وَشَفَتَيْنِ تُقَدَّسُ الْمَلِكُ عِنْدَ سَاقِ الْعَرْشِ».

از ابی بن کعب رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، این آیه (آیه الکرسی) لب و زبان دارد و کنار ساق عرش، پاکی ملک (خداوند) را بیان می‌کند».

۳- وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ».

ابوآمامه رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس آیه الکرسی را بعد از نماز فرض بخواند، فقط مرگ است که مانع ورود او به بهشت می‌شود»^۲. (یعنی به محض اینکه بمیرد وارد بهشت می‌شود).

۴- وَفِي قِصَّةِ أَبِي بِنِ كَعْبِ إِخْبَارِ الشَّيْطَانِ «أَنَّ آيَةَ الْكُرْسِيِّ حِرْزٌ مِنَ الشَّيْطَانِ».

و در داستان ابی بن کعب رضی الله عنه هم آمده است که شیطان گفت: اگر آیه الکرسی را بخوانید، چیزهای شما از شیطان حفاظت می‌شوند و نبی اکرم صلی الله علیه و آله این مطلب را تایید نمود^۱.

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح بن حبان و سنن نسائی؛ و این روایت صحیح می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیحه آمده است.

۵- وفي قصة أبي أيوب الأنصاري قَوْلَ الْعُولِ: (إِنِّي ذَاكِرَةٌ لَكَ شَيْئًا آيَةَ الْكُرْسِيِّ أَقْرَأَهَا فِي بَيْتِكَ فَلَا يَقْرُبُكَ شَيْطَانٌ وَلَا غَيْرُهُ) فَقَالَ ﷺ: «صَدَقْتَ وَهِيَ كَذُوبٌ».

همچنین در داستان ابو ایوب انصاری رضی الله عنه آمده است که شیطان به وی گفت: چیزی به تو می‌گویم؛ آیه الکرسی را در خانه‌ات بخوان؛ شیطان و هیچ چیز دیگری به تو نزدیک نمی‌شود. رسول الله صلی الله علیه و آله بعد از شنیدن آن، فرمود: «در این مساله، راست گفته است و او بسیار دروغ می‌گوید»^۲.

۶- ومثله في قصة أبي هريرة وفيها قول الشيطان "إِذَا أُوْتِيتَ إِلَىٰ فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّىٰ تَخْتِمَ. وَقَالَ: لَا يَزَالُ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرُبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّىٰ تُصْبِحَ فَقَالَ ﷺ: «أَمَّا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ».

و در داستان ابوهریره رضی الله عنه نیز آمده است که شیطان به وی گفت: هر گاه به خواب رفتی، آیه الکرسی را از اول تا آخر بخوان؛ در این صورت، از طرف خداوند نگهبانی برایت تعیین می‌گردد و تا صبح هیچ شیطانی به تو نزدیک نمی‌شود. رسول اکرم صلی الله علیه و آله بعد از شنیدن این ماجرا، فرمود: «او به تو راست گفته است ولی باید بدانید که بسیار دروغ‌گوست»^۳.

فضایل دو آیه آخر سوره بقره

۱- صحیح ابن حبان؛ همچنین در صحیح ترغیب و ترهیب نیز آمده است.

۲- روایت ترمذی؛ و با روایات دیگر تقویت می‌شود چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۳- صحیح بخاری.

۱- وَفِي حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما - السابق - قول الملك «أَبَشِرْ بُنُورَيْنِ أُوتِيَتْهُمَا لَمْ يُؤْتِيَهُمَا نَبِيُّ قَبْلَكَ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ وَخَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهَا إِلَّا أُعْطِيَتْهُ».

در حدیثی که از ابن عباس رضي الله عنهما روایت گردید، آمده است که فرشته به نبی اکرم صلی الله علیه و آله گفت: تو را به دو نور مژده می‌دهم که به تو عنایت شده‌اند و به هیچ پیامبری قبل از تو عنایت نشده‌اند؛ آنها سوره فاتحه و آیات پایانی سوره بقره (دو آیه آخر) هستند؛ هر حرفی از آنها را که بخوانی، دعایت اجابت می‌شود.^۱

۲- عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْفَلْقِ عَامٍ أَنْزَلَ مِنْهُ آيَاتٍ خَتَمَ بِهِمَا سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَلَا يُقْرَأُ فِي دَارٍ ثَلَاثَ لَيَالٍ فَيَقْرُبُهَا شَيْطَانٌ».

نعمان بن بشیر رضي الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند دو هزار سال قبل از آفرینش آسمان‌ها و زمین کتابی نوشت و دو آیه از آن را نازل فرمود و با آنها سوره بقره را به پایان رساند؛ در هر خانه‌ای که سه شب خوانده شود، شیطان به آن خانه، نزدیک نمی‌شود».^۲

۳- عن أبي ذر رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أُعْطِيَتْ هَذِهِ الْآيَاتِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ كُنَزَتْ حَتَّى الْعَرْشِ لَمْ يُعْطَهَا نَبِيٌّ قَبْلِي».

ابوذر رضي الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «آیات پایانی سوره بقره از خزانه‌ای در زیر عرش به من عنایت شده‌اند که به هیچ پیامبری قبل از من عنایت نشده‌اند».^۳

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت ترمذی و نسائی و ابن حبان؛ و این حدیث در صحیح ترغیب و ترهیب می‌باشد.

۳- روایت احمد؛ و حدیث صحیح می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیح‌ه آمده است.

۴- عَنْ عُقَبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَفْرُؤُوا هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ فِي آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، فَإِنَّ رَبِّيَ أَعْطَانِيَهُمَا مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ».

عقبه بن عامر رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «این دو آیه پایانی سوره بقره را بخوانید؛ زیرا آنها را پروردگرم از زیر عرش به من عنایت فرموده است»^۱.

۵- عن ابن مسعود رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ الْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ كَفَتَاهُ».

ابن مسعود رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، دو آیه پایانی سوره بقره را بخواند، او را (از هر بدی) کفایت می نمایند»^۲.

۶- وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رضی الله عنه أُعْطِيَ (ليلة الإسراء) ثَلَاثًا، أُعْطِيَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ وَأُعْطِيَ خَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَعُفِّرَ لِمَنْ لَمْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ مِنْ أُمَّتِهِ شَيْئًا الْمُفْحِحَاتِ» (أي الكبائر الموبقات المهلكات).

ابن مسعود رضی الله عنه می گوید: به نبی اکرم ﷺ در شب اسراء، سه چیز، عنایت گردید: نمازهای پنجگانه، آیات پایانی سوره بقره و همچنین گناهان کبیره امتش که باعث ورود به جهنم می شوند، بخشیده شدند^۳.

(امام نووی رحمته الله می گوید: «هدف از بخشیده شدن گناهان کبیره این است که انجام دهندگان گناهان کبیره برای همیشه در جهنم نمی مانند به خلاف مشرکین که برای همیشه در جهنم به سر می برند؛ و هدف این نیست که صاحبان گناهان کبیره اصلاً دچار عذاب نمی شوند؛ زیرا نصوص شریعت و اجماع اهل سنت این نکته را

۱- روایت احمد و طبرانی؛ و صحیح می باشد چنان چه در سلسله صحیح‌ه آمده است.

۲- صحیح بخاری و مسلم.

۳- صحیح مسلم.

به اثبات می‌رسانند که بعضی از یکتاپرستان گناهکار، دچار عذاب می‌شوند». والله اعلم).

فضایل سوره آل عمران

۱- حدیث النواس بن سمعان (السابق) «يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَهْلِيهِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ تَقْدِمُهُ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ».

حدیث گذشته نواس بن سمعان رضی الله عنه که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «روز قیامت، قرآن و اهل قرآن [همان کسانی را که در دنیا به آن عمل می‌کردند] را می‌آورند در حالی که پیشاپیش قرآن سوره‌های بقره و آل عمران قرار دارند»^۱.

۲- حدیث أبي أمامة رضی الله عنه (السابق) «اقْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ اقْرَءُوا الزَّهْرَاوَيْنِ الْبَقَرَةَ وَسُورَةَ آلِ عِمْرَانَ فَإِنَّهُمَا تَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُمَا عَمَامَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا عَيَّائَتَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تُحَاجَّانِ عَنْ أَصْحَابِيهِمَا».

حدیث گذشته ابو امامه که در آن رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قرآن بخوانید؛ زیرا قرآن روز قیامت برای صاحبانش، شفاعت می‌کند. دو سوره نورانی بقره و آل عمران را بخوانید؛ زیرا آن دو، روز قیامت به شکل دو ابر یا دو سایبان یا دو گروه پرنده که بال گشوده‌اند، می‌آیند و از صاحبانشان، دفاع می‌کنند»^۲.

۳- حدیث أبي أمامة رضی الله عنه (السابق) «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُورَةِ ثَلَاثِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَطَةَ».

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح مسلم.

حدیث دیگر ابوامامه رضی الله عنه که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اسم اعظم الهی که هرگاه با آن فراخوانده شود، اجابت می‌کند در سوره بقره، آل عمران و طه وجود دارد»^۱.

فضیلت آیات اولیه آل عمران

۱- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: «اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ فِي هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ: ﴿وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٣٣﴾ وَفَاتِحَةِ آلِ عِمْرَانَ ﴿الْم ﴿١﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿٢﴾﴾.

اسماء دختر یزید بن سکن انصاری رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اسم اعظم الهی در دو آیه ﴿وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٣٣﴾﴾ [البقرة: ۱۶۳]. و آیات اولیه سوره آل عمران ﴿الْم ﴿١﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿٢﴾﴾ وجود دارد»^۲.

فضیلت آیات پایانی سوره آل عمران

۱- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّهَا سَأَلَتْ عَنْ أَعْجَبِ شَيْءٍ رَأَتْهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم فَسَكَتَ ثُمَّ قَالَتْ: لَمَا كَانَ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي قَالَ: «يَا عَائِشَةُ ذَرِينِي أَتَعْبُدِ اللَّيْلَةَ لِرَبِّي» قُلْتُ: وَاللَّهِ إِنِّي لِأَحِبُّ قُرْبِكَ وَأَحِبُّ مَا سَرَكْتَ قَالَتْ: فَقَامَ فَتَطَهَّرَ ثُمَّ قَامَ يَصَلِّي قَالَتْ: فَلَمْ يَزَلْ يَبْكِي حَتَّى بَلَ حَجْرَهُ قَالَتْ: ثُمَّ بَكَى فَلَمْ يَزَلْ يَبْكِي حَتَّى بَلَ حَيْتَهُ قَالَتْ: ثُمَّ بَكَى فَلَمْ يَزَلْ يَبْكِي حَتَّى بَلَ الْأَرْضِ فَجَاءَ بِلَالٌ يُؤَذِّنُ بِالصَّلَاةِ فَلَمَّا رَأَاهُ يَبْكِي قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ تَبْكِي

۱- روایت ابن ماجه قزوینی و حکام نیشابوری، و این حدیث صحیح می‌باشد چنانچه در سلسله صحیح‌ه آمده است.

۲- روایت احمد و ابوداود و ترمذی و ابن ماجه با سند حسن چنانچه در صحیح ابی داود آمده است.

وقد غفر الله لك ما تقدم وما تأخر؟ قال: «أفلا أكون عبدا شكورا لقد أنزلت علي الليلة آية ويل لمن قرأها ولم يتفكر فيها ﴿۱۹۰﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿۱۹۰﴾».

از عایشه رضی الله عنها روایت است که از ایشان در مورد شگفت انگیزترین چیزی که از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم مشاهده نموده است، پرسیدند. او اندکی، سکوت نمود؛ سپس گفت: یکی از شب‌ها، رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «ای عایشه! امشب مرا بگذار که به عبادت پروردگارم بپردازم». عایشه رضی الله عنها می‌گوید: من گفتم: به خدا سوگند که من در کنار شما بودن را دوست دارم؛ همچنین آنچه را که باعث خوشحالی شما شود هم دوست دارم. به هر حال، آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم برخواست و وضو ساخت و به نماز ایستاد و آن قدر گریه نمود که پیراهنش خیس شد. همچنین در حالت نشسته به اندازه‌ای گریه نمود که ریشش خیس شد. بعد از آن، آن قدر گریه نمود که زمین خیس شد. آن گاه بلال آمد و وقت نماز اعلام نمود. و چون دید رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گریه می‌نماید، گفت: ای رسول خدا! شما گریه می‌کنید در حالی که خداوند گناهان گذشته و آینده شما را مغفرت نموده است؟! آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «آیا بنده سپاسگزاری نباشم؟ آیه‌ای بر من نازل شده است؛ وای به حال کسی که آن را بخواند و در آن، تدبر نکند ﴿۱۹۰﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿۱۹۰﴾» [آل عمران: ۱۹۰] «همانا در آفرینش آسمان‌ها و زمین و آمد و شد شب و روز، نشانه‌هایی برای صاحبان خرد است».

۱- صحیح ابن حبان؛ و این حدیث، حسن می باشد چنان چه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۲- عن ابن عباس رضی الله عنهما أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ رضی الله عنها فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى اتَّصَفَ اللَّيْلُ، أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنِ وَجْهِهِ بِيَدَيْهِ، فَخَرَجَ فَنَظَرَ فِي السَّمَاءِ ثُمَّ تَلَا الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى سَنَةِ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا، فَأَحْسَنَ وَضُوءَهُ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّيَ.

از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که ایشان، شبی در خانه خاله‌اش؛ میمونه؛ همسر گرامی نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم خوابید. آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم نیز خوابید ولی پس از سپری شدن نصف شب یا کمتر از آن، بیدار شد و با کشیدن دست‌ها بر چهره خویش، خواب را از خود، دور کرد و ده آیه اخیر سوره آل عمران را تلاوت نمود و بعد به سوی مشک آبی که آویزان بود، رفت و خوب و کامل وضو گرفت و به نماز ایستاد^۱.

فضیلت هفت سوره طولانی قرآن کریم

۱- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ أَخَذَ السَّبْعَ الْأَوَّلَ فَهُوَ حَبِيرٌ» (ای عالم) (وفی روایة) فَهُوَ خَيْرٌ.

عایشه رضی الله عنها می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس، هفت سوره نخست قرآن کریم را بیاموزد، عالم و دانشمند به شمار می‌آید». و در روایتی فرمود: «خیر و ثواب بزرگی به دست آورده است»^۲.

۲- وَفِي حَدِيثٍ وَائِلَةٌ بِنِ الْأَسْقَعِ (السَّابِقِ) «أُعْطِيَتْ مَكَانَ التَّوْرَةِ السَّبْعَ».

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت احمد و حاکم نیشابوری؛ و این حدیث حسن می‌باشد چنان‌چه در سلسله صحیح آمده است.

همچنین در حدیث واثله بن اسقع رضی الله عنه که بیان آن گذشت، رسول الله ﷺ فرمود: «به جای تورات به من هفت سوره نخست قرآن کریم عنایت شده است»^۱.

فضیلت سوره مائده

۱- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رضی الله عنها قَالَتْ: إِنِّي لَأَخِذَةٌ بِرِمَامِ الْعُضْبَاءِ نَاقَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ أَنْزِلَتْ عَلَيْهِ (المائدة) كُلُّهَا وَكَادَتْ مِنْ ثِقَلِهَا تَدُقُّ بِعَصِدِ النَّاقَةِ (وفي رواية) فَلَمْ تَسْتَطِعْ أَنْ تَحْمِلَهُ فَتَزَلَّ عَنْهَا.

اسماء دختر یزید بن سکن انصاری رضی الله عنها می‌گوید: مهار عضباء؛ ناقه رسول الله ﷺ، به دست من بود که تمام سوره مائده بر آن حضرت رضی الله عنه نازل گردید. و از شدت سنگینی آن، نزدیک بود بازوی ناقه پیامبر رضی الله عنه در هم بشکند. و در روایتی آمده است که: شتر نتوانست که آن حضرت رضی الله عنه را تحمل کند؛ در نتیجه، آن حضرت رضی الله عنه پیاده شد»^۲.

فضیلت سوره انعام

۱- عن جابر رضی الله عنه، قال: لما نزلت سورة الأنعام سبح رسول الله ﷺ، ثم قال: «لقد شيع هذه السورة من الملائكة ما سد الأفق».

جابر س می‌گوید: هنگامی که سوره انعام نازل گردید، رسول الله ﷺ تسبیح گفت و فرمود: «تعداد زیادی از فرشتگان این سوره را همراهی می‌کردند تا جایی که فضا را بطور کامل گرفته بودند»^۳.

۱- نگا صحیح الجامع.

۲- روایت احمد؛ و این روایت حسن می‌باشد. چنان که در صحیح السیره آمده است.

۳- این حدیث، شواهد زیادی دارد که طبرانی و دیگران از ابن عباس، ابن عمر، علی، ابی بن کعب، انس، و ابن مسعود رضی الله عنهم اجمعین روایت کرده اند؛ لذا با تمام طرقش به اثبات می‌رسد.

فضیلت سوره توبه

۱- قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رضی الله عنهما «التَّوْبَةُ هِيَ الْفَاضِحَةُ، مَا زَالَتْ تَنْزِلُ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ، حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهَا لَمْ تَبْقِ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا ذُكِرَ فِيهَا».

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: سوره توبه سوره ای است که بسیاری را رسوا کرد. این سوره همچنان نازل می‌شد و می‌گفت: بعضی از آنها (منافقان) این کار را می‌کنند و بعضی از آنها این گونه می‌گویند تا جایی که منافقان گمان می‌کردند که از همه آنان در این سوره، سخن به میان آمده و هیچ کس باقی نمانده است^۱.

فضایل سوره هود

۱- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ رضی الله عنه يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ شِبتَ. قَالَ: «شَيْبَتِي هُودٌ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ» وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ».

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: ابوبکر رضی الله عنه گفت: ای رسول خدا! پیر شده‌اید. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «مرا سوره‌های هود، واقعه، مرسلات، عم يتساءلون و إذا الشمس كورت پیر کردند»^۲.

۲- وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَاكَ قَدْ شِبتَ، قَالَ: «قَدْ شَيْبَتِي هُودٌ وَأَخَوَاتُهَا».

نگا الدر المنثور، و فتح القدير و تفسير طبري اول سوره انعام. (قابل یادآوری است که این حدیث را علامه آلبنانی در سلسله ضعیفه (۵۶۲۷) منکر دانسته است - مترجم).

۱- صحیح بخاری و مسلم.

۲- روایت ترمذی و حاکم نیشابوری و نگا سلسله صحیحه.

ابو جحیفه رضی الله عنه می‌گوید: مردم گفتند: ای رسول خدا! می‌بینیم که پیر شده اید؟ آن حضرت رضی الله عنه فرمود: «مرا سوره هود و سوره‌های مشابه آن پیر کردند»^۱.

فضایل سوره کهف

۱- عن أبي سعيد الخدري رضی الله عنه عن النبي ﷺ قال: «مَنْ قرأ سورة الكهف كما أنزلت كانت له نوراً يوم القيامة».

ابوسعید خدری رضی الله عنه می‌گوید: نبی اکرم ﷺ فرمود: «هر کس سوره کهف را آن گونه که نازل شده است، بخواند برایش روز قیامت، تبدیل به یک نور می‌گردد»^۲.

۲- عن أبي سعيد الخدري رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «مَنْ قرأ سورة الكهف يوم الجمعة، أصاء له من النور ما بين الجمعتين».

ابوسعید خدری رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، روز جمعه، سوره کهف را بخواند، میان دو جمعه برایش نورانی می‌گردد»^۳.

۳- عن أبي سعيد الخدري رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «مَنْ قرأ سورة الكهف يوم الجمعة أصاء له من النور ما بينه وبين البيت العتيق».

ابوسعید خدری رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس، روز جمعه، سوره کهف را بخواند، حد فاصل میان او و خانه کعبه، نورانی می‌گردد»^۴.

فضیلت آیات اولیه سوره کهف

۱- روایت طبرانی و نگا سلسله صحیح و صحیح الجامع.

۲- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح لغیره می‌باشد.

۳- روایت حاکم نیشابوری و بیهقی؛ و این روایت صحیح می‌باشد چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

۴- روایت بیهقی در الشعب، چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب و إرواء الغلیل آمده است.

۱- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رضی الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنَ الدَّجَالِ (وفي لفظ) عُصِمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ».

أبورداء رضی الله عنه می‌گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، ده آیه از اول سوره کهف، حفظ نماید از دجال، حفاظت می‌شود». و در لفظی آمده است که: «از فتنه دجال، حفاظت می‌شود»^۱.

۲- عن أبي سعيد الخدري رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أُولَاهَا ثُمَّ خَرَجَ الدَّجَالُ لَمْ يَسْلُطْ عَلَيْهِ» (در اکثر مصادر حدیث حتی مستدرک حاکم که حدیث از آن نقل شده است، با لفظ: «من آخرها» وارد شده نه با لفظ: «من أولها»).

ابوسعید خدری رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس، ده آیه از اول سوره کهف بخواند و بعد از آن، دجال ظهور کند، دجال نمی‌تواند بر او پیروز شود»^۲.

فضیلت سوره طه

۱- في حديث أبي أمامة رضی الله عنه (السابق) «اسمُ اللهِ الأعظمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُورَةِ ثَلَاثِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَطَه».

۱- صحیح مسلم.

۲- روایت حاکم نیشابوری؛ و این حدیث صحیح لغیره می‌باشد چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

در این باره، حدیث ابوامامه رضی الله عنه بیان گردید که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اسم اعظم الهی که اگر با آن، فراخوانده شود، اجابت می‌کند در سه سوره قرآن کریم یعنی سوره‌های بقره، آل عمران و طه وجود دارد»^۱.

فضیلت سوره حج

۱- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه قَالَ: «أَوَّلُ سُورَةٍ نَزَلَتْ فِيهَا السُّجْدَةُ الْحَجُّ، قَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم فَسَجَدَ وَسَجَدَ النَّاسُ إِلَّا رَجُلًا أَخَذَ التُّرَابَ فَسَجَدَ عَلَيْهِ فَرَأَيْتَهُ قُتِلَ كَافِرًا».

ابن مسعود رضی الله عنه می‌گوید: نخستین سوره‌ای که نازل گردید و در آن، سجده وجود داشت، سوره حج بود. رسول الله ص آن را تلاوت نمود و سجده کرد و مردم همراه ایشان، سجده کردند به جز یک نفر که مقداری خاک برداشت (و بدون اینکه سرش را پایین کند) بر آنها سجده کرد. بعدها وی را دیدم که در حالت کفر کشته شد»^۲.

هفدهم محرم الحرام ۱۴۳۱ هجری قمری

کوآلاامپور- مالزی

عبدالقادر ترشابی

فضیلت سوره (ص)

۱- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رضی الله عنه قَالَ: «رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنِّي تَحْتَ شَجَرَةٍ، وَكَأَنَّ الشَّجَرَةَ تَقْرَأُ (ص)، فَلَمَّا أَتَتْ عَلَى السُّجْدَةِ سَجَدْتُ، فَقَالَتْ فِي سُجُودِهَا:

۱- نگا صحیح الجامع.

۲- روایت حکام نیشابوری در المستدرک با سند صحیح.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي بِهَا، اللَّهُمَّ حُطِّ عَنِّي بِهَا وَزُرًّا، وَأَخِذْ لِي بِهَا شُكْرًا، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ سَجَدَتَهُ، فَعَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: «سَجَدْتَ يَا أَبَا سَعِيدٍ؟» قُلْتُ: لَا، قَالَ: «فَأَنْتَ أَحَقُّ بِالسُّجُودِ مِنَ الشَّجَرَةِ»، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سُورَةَ ص، ثُمَّ أَتَى عَلَى السَّجْدَةِ، وَقَالَ فِي سُجُودِهِ مَا قَالَتِ الشَّجَرَةُ فِي سُجُودِهَا».

ابوسعید رضی اللہ عنہ می‌گوید: خواب دیدم که گویا زیر درختی هستم و آن درخت سوره (ص) را می‌خواند، آنگاه هنگامی که به آیه سجده رسید، سجده نمود و در سجده‌اش گفت: خدایا! به وسیله آن، مرا مغفرت کن؛ بار الها! به وسیله آن گناهانم را مغفرت کن و آن را مایه سپاسگزاری من بگردان و آن را از من بپذیر، همانگونه که سجده بندهات داود را پذیرفتی. ابوسعید رضی اللہ عنہ می‌گوید: صبح آن روز خدمت رسول الله صلی اللہ علیہ و آله و سلم رسیدم و ماجرا را بر این تعریف نمودم؛ آنحضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمود: «ای ابوسعید! آیا تو سجده نمودی؟ گفتم: نه، فرمود: تو از درخت برای سجده نمودن، شایستگی بیشتری داری. سپس رسول الله صلی اللہ علیہ و آله و سلم سوره (ص) را تلاوت نمود و هنگامی که به آیه سجده رسید، سجده کرد و در سجده‌اش مانند درخت دعا نمود!».

فضیلت سوره فتح

۱- عَنْ عُمَرَ رضی اللہ عنہ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَقَدْ أَنْزِلْتُ عَلَى اللَّيْلَةِ سُورَةَ لِهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ» ثُمَّ قَرَأَ ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾﴾.

عمر بن خطاب رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «امشب بر من سوره‌ای نازل گردید که نزد من از هر آنچه که خورشید بر آن می‌تابد (تمام دنیا) محبوب‌تر است، و آن سوره فتح می‌باشد»^۱.

۲- عَنْ أَنَسٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَقَدْ أَنْزِلْتَ عَلَيَّ آيَةً هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيعًا ﴿۱﴾ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿۱﴾...».

از انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «آیه‌ای بر من نازل شده است که نزد من از تمام دنیا محبوب‌تر است، و آن ﴿۱﴾ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿۱﴾ می‌باشد»^۲.

فضیلت سوره (ق)

۱- عَنْ أُمِّ هِشَامٍ بِنْتِ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ رضی الله عنها قَالَتْ: «لَقَدْ كَانَ تَنْوُرُنَا وَتَنْوُرُ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَاحِدًا سَنَتَيْنِ أَوْ سَنَةً وَبَعْضُ سَنَةٍ وَمَا أَخَذْتُ (ق) وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ إِلَّا عَنْ لِسَانِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَقْرَؤُهَا كُلَّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ عَلَى الْمِنْبَرِ إِذَا خَطَبَ النَّاسَ».

ام هشام دختر حارثه بن نعمان ل می‌گوید: دو سال یا یک سال یا بخشی از یک سال ما و رسول الله صلی الله علیه و آله از یک تنور استفاده می‌نمودیم، و سوره (ق) را من صرفاً از زبان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرا گرفتم، آنحضرت صلی الله علیه و آله روز جمعه، هنگام سخنرانی، بالای منبر آن را می‌خواند^۳.

۱- صحیح بخاری.

۲- صحیح مسلم.

۳- صحیح مسلم.

فضیلت سورهٔ نجم

۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه «أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله كَتَبَتْ عِنْدَهُ سُورَةُ (النَّجْم) فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ سَجَدَ وَسَجَدْنَا مَعَهُ، وَسَجَدَتِ الدَّوَاءُ وَالْقَلَمُ».

ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: در حضور نبی اکرم صلی الله علیه و آله سورهٔ نجم را نوشتند، هنگامی که آنحضرت صلی الله علیه و آله به آیهٔ سجده رسید، سجده نمود، ما نیز همراه ایشان سجده کردیم، همچنین دوات و قلم نیز سجده کردند.^۱

فضیلت سورهٔ واقعه

۱- حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنهما (السَّابِق) «شَيَّبَتْنِي هُوْدُ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

در این باره حدیث ابن عباس رضی الله عنهما در گذشته بیان گردید که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «سوره‌های هود، واقعه، نبأ و تکویر مرا پیر نمودند».^۲

فضایل سورهٔ ملک

۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «إِنَّ سُورَةَ فِي الْقُرْآنِ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتَّى غُفِرَ لَهُ وَهِيَ (تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ)».

ابوهریره رضی الله عنه می‌گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «سوره‌ای در قرآن وجود دارد که دارای سی آیه می‌باشد، این سوره برای یک مرد به اندازه‌ای شفاعت نمود که باعث مغفرت وی گردید، و آن سورهٔ ملک می‌باشد».^۳

۱- روایت بزار و نگا صحیح ترغیب و ترهیب.

۲- تخریج آن بیان شد و نگا صحیح الجامع.

۳- روایت احمد و ابن حبان و حاکم بالسند حسن: نگا صحیح ابی داود.

۲- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «سُورَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هِيَ إِلَّا ثَلَاثُونَ آيَةً خَاصَّتْ عَنْ صَاحِبِهَا حَتَّى أَدْخَلْتَهُ الْجَنَّةَ وَهِيَ (تبارك)».

انس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «سوره‌ای در قرآن وجود دارد که فقط سی آیه می‌باشد، آن سوره به اندازه‌ای از صاحبش دفاع نمود تا این که او را وارد بهشت ساخت، و آن سوره ملک می‌باشد»^۱.

۳- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «يُؤْتَى الرَّجُلَ فِي قَبْرِهِ فَتُؤْتَى رِجْلَاهُ فَتَقُولُ رِجْلَاهُ: لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قَبْلِي سَبِيلٌ كَمَا يَقُومُ يَقْرَأُ بِي سُورَةَ الْمَلِكِ، ثُمَّ يُؤْتَى مِنْ قَبْلِ صَدْرِهِ أَوْ قَالَ بَطْنِهِ، فَيَقُولُ: لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قَبْلِي سَبِيلٌ كَمَا أُوْعِيَ فِي سُورَةِ الْمَلِكِ، ثُمَّ يُؤْتَى مِنْ قَبْلِ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قَبْلِي سَبِيلٌ كَمَا يَقْرَأُ بِي سُورَةَ الْمَلِكِ، فَهِيَ الْمَانِعَةُ تَمْنَعُ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ وَهِيَ فِي التَّوْرَةِ سُورَةُ الْمَلِكِ، وَمَنْ قَرَأَهَا فِي لَيْلَةٍ فَقَدْ أَكْثَرَ وَأَطْنَبَ».

عبدالله بن مسعود رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ می‌گوید: فرشتگان عذاب در قبر نزد شخص می‌روند، نخست از جانب پاهایش به او نزدیک می‌شوند، پاهایش می‌گویند: از جانب من به او دسترسی پیدا نمی‌کنید؛ زیرا او (در دنیا) سوره ملک را تلاوت می‌نمود. سپس فرشتگان عذاب از جانب سینه یا شکم به او نزدیک می‌شوند، سینه می‌گوید: از جانب من نمی‌توانید به او برسید، زیرا در درون من سوره ملک را حفظ و نگهداری نمود، بعد از آن از طرف سرش به او نزدیک می‌شوند، سرش می‌گوید: از جانب من هم نمی‌توانید به او نزدیک شوید، چرا که به وسیله من سوره ملک را تلاوت می‌نمود، لذا باید دانست که سوره ملک مانعی است که از عذاب قبر جلوگیری

۱- حدیثی حسن است، نگا صحیح الجامع و صحیح ابوداود.

می‌نماید، این سوره در تورات نیز معرفی شده است، هرکس شبانه آن را تلاوت نماید کار زیاد و بسیار خوبی انجام داده است.^۱

فضیلت سورهٔ مرسلات

۱- حدیث ابن عباس رضی الله عنهما (السابق) «شَيْبَتْنِي هُوْدٌ وَالْوَأَقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

در این باره حدیث ابن عباس رضی الله عنهما بیان شد که رسول اله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سورهٔ هود، واقعه، مرسلات، نبأ و تکویر مرا پیر کردند».^۲

فضیلت سورهٔ نبأ

۱- حدیث ابن عباس رضی الله عنهما «شَيْبَتْنِي هُوْدٌ وَالْوَأَقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سورهٔ هود، واقعه، مرسلات، نبأ و تکویر مرا پیر کردند».

فضیلت سورهٔ تکویر و انفطار و انشقاق

۱- حدیث ابن عمر رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُ رَأَى عَيْنٍ فَلْيَقْرَأْ (إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) وَ(إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ) وَ(إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ)».

۱- حاکم آن را به صورت موقوف روایت نموده است و نگا صحیح ترغیب و ترهیب. البته جمله «سورهٔ ملک از عذاب الهی جلوگیری می‌نماید» به طور مرفوع از رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به ثبوت رسیده است، نگا سلسله صحیح و صحیح الجامع.

۲- تخریج آن بیان شد، و نگا: صحیح الجامع.

ابن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هرکس می‌خواهد روز قیامت را بر آنگونه مشاهده کند که گویا با چشم آن را می‌بیند، پس سوره‌های تکویر و انفطار و انشقاق را تلاوت نماید»^۱.

۲- وفي فضل سورة التكوير حديث ابن عباس رضی الله عنهما (السابق) «شَيْبَتْنِي هُودٌ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) وَ(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ)».

همچنین درباره فضیلت سوره تکویر روایت ابن عباس رضی الله عنهما وارد شده است که رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «سوره‌های هود، واقعه، مرسلات، نبأ و تکویر مرا پیر کردند».

فضیلت سوره کافرون

۱- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ تَعْدِلُ رُبْعَ الْقُرْآنِ».

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «سوره کافرون با یک چهارم قرآن برابر می‌باشد»^۲.

۲- عن عائشة رضی الله عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «نِعْمَ السُّورَتَانِ هُمَا يَقْرَأَانِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) وَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)».

از عایشه رضی الله عنها روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «چه خوب هستند سوره‌های کافرون و اخلاص، که در دو رکعت قبل از نماز فجر خوانده می‌شوند»^۳.

۱- روایت احمد و ترمذی و حاکم. نگا: سلسله صحیح.

۲- روایت ترمذی، نگا: صحیح ترغیب و ترهیب.

۳- روایت صحیحی است که در صحیح ابن حبان آمده است. نگا: سلسله صحیح.

۳- قَالَ ﷺ لِنُوفَلٍ: «اقْرَأْ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) ثُمَّ نَمَّ عَلَى خَاتِمَتِهَا فَإِنَّهَا بَرَاءَةٌ مِنَ الشَّرْكِ».

رسول الله ﷺ خطاب به نوفل فرمود: «سوره کافرون را بخوان و بعد از آن بخواب، زیرا این سوره برائت از شرک است»^۱.

فضایل سوره اخلاص

۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «سوره اخلاص برابر با یک سوم قرآن می باشد»^۲.

۲- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَيَعِجْزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ فِي لَيْلَةٍ ثُلُثَ الْقُرْآنِ؟» قَالُوا: وَكَيْفَ يَقْرَأُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ؟ قَالَ: «(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) يَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ابودرداء رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ می گوید که: رسول الله ﷺ فرمود: «آیا یکی از شما نمی تواند در یک شب، یک سوم قرآن را بخواند؟ صحابه عرض کردند: چگونه یکی از ما می تواند یک سوم قرآن را بخواند؟ فرمود: «سوره اخلاص برابر با یک سوم قرآن می باشد»^۳.

۳- وَفِي رِوَايَةٍ «إِنَّ اللَّهَ جَزَأَ الْقُرْآنَ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ، فَجَعَلَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ جُزْءًا مِنْ أَجْزَاءِ الْقُرْآنِ».

۱- روایت ابوداود و ترمذی، نگا: صحیح ابوداود.

۲- تخریج آن بیان شد، نگا: صحیح الجامع.

۳- صحیح مسلم.

و در روایتی آمده است که رسول اکرم ﷺ فرمود: «خداوند عزوجل قرآن را به سه بخش تقسیم نموده است و سوره اخلاص یکی از بخش‌های سه‌گانه قرآن می‌باشد»^۱.

۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: أَقْبَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) فَقَالَ: رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «وَجَبَتْ»، فَسَأَلْتُهُ مَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «الْحِنْتَةُ».

ابوهریره رضي الله عنه می‌گوید: همراه رسول الله ﷺ می‌آمدم، آنحضرت ﷺ صدای مردی را شنید که سوره اخلاص را می‌خواند، فرمود: «واجب شد» گفتم: ای رسول خدا! چه چیزی! فرمود: «بهشت»^۲.

۵- وَعَنْهُ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «احْشِدُوا فَإِنِّي سَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ تُلَّتِ الْقُرْآنِ» فَحَشَدَ مَنْ حَشَدَ ثُمَّ خَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ثُمَّ دَخَلَ فَقَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ: إِنِّي أَرَى هَذَا خَبْرًا جَاءَهُ مِنَ السَّمَاءِ فَذَلِكَ الَّذِي أَذْخَلَهُ. ثُمَّ خَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: «إِنِّي قُلْتُ لَكُمْ سَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ تُلَّتِ الْقُرْآنِ إِلَّا إِنِّي تَعَدِلُ تُلَّتِ الْقُرْآنِ».

از ابوهریره رضي الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «جمع شوید، زیرا می‌خواهم یک سوم قرآن را برای شما بخوانم» پس تعداد زیادی اجتماع نمودند، آنگاه پیامبر اکرم ﷺ بیرون آمد و سوره اخلاص را خواند و وارد خانه شد؛ سپس

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح مسلم.

دوباره بیرون آمد و فرمود: «من به شما گفتم: یک سوم قرآن را برای شما خواهم خواند، بدانید که سوره اخلاص با یک سوم قرآن، برابری می‌کند»^۱.

۶- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضی الله عنه أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَانَ الرَّجُلُ يَتَقَالَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ابوسعید خدری رضی الله عنه می‌گوید: شخصی شنید که فرد دیگری سوره اخلاص را می‌خواند و تکرار می‌نماید، صبح هنگام نزد رسول اکرم صلی الله علیه و آله رفت و ماجرا را برایش تعریف نمود، طوری که، گویا این کارش را کوچک می‌شمرد، رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست، سوره اخلاص برابر با یک سوم قرآن می‌باشد»^۲.

۷- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَيُخْتِمُ بِ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) فَلَمَّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صلی الله علیه و آله فَقَالَ: «سَلُّوهُ لِأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ» فَسَأَلُوهُ فَقَالَ: لِأَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمَنِ فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّهُ (وفي رواية) حُبُّكَ إِيَّاهَا أَدْخَلَكَ الْجَنَّةَ».

عایشه رضی الله عنها می‌گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله مردی را به عنوان مسئول یک دسته نظامی تعیین فرمود؛ آن مرد نماز را برای همراهانش امامت می‌نمود و قرائتش را در نماز با سوره اخلاص به پایان می‌رساند، هنگامی که برگشتند، موضوع را با نبی اکرم صلی الله علیه و آله در میان گذاشتند. آنحضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «از او پرسید که چرا چنین می‌کند؟ از

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح بخاری.

آن مرد علت را پرسیدند؛ او گفت: خداوند در سورهٔ اخلاص توصیف شده است، لذا من دوست دارم که آن را بخوانم. نبی اکرم ﷺ فرمود: «به او بگویند که خداوند او را دوست دارد». و در روایتی آمده است که فرمود: «چون صفات الهی را دوست داری، وارد بهشت شده‌ای»^۱.

۸- عن معاذ بن أنس رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ: (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) عَشْرَ مَرَّاتٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ (وفي رواية) قَصْرًا».

معاذ بن انس رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «هرکس سورهٔ اخلاص را ده بار بخواند، خداوند برایش خانه‌ای در بهشت می‌سازد، و در روایتی آمده است که برایش قصری در بهشت می‌سازد»^۲.

۹- حديث عائشة السابق قال رضی الله عنها: «نِعْمَ السُّورَتَانِ هُمَا يَقْرَأَنَّ فِي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) وَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)».

از عایشه رضی الله عنها چنانچه بیان گردید، روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: «چه خوب‌اند دو سوره‌ای که در دو رکعت قبل از نماز صبح خوانده می‌شوند یعنی سوره‌های کافرون و اخلاص»^۳.

۱۰- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها «أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ».

۱- روایت بخاری و مسلم.

۲- روایت احمد، نکا: سلسله صحیح.

۳- تخریج آن بیان گردید، نکا: صحیح الجامع.

عایشه رضی الله عنها می‌گوید: هر شب هنگامی که نبی اکرم صلی الله علیه و آله به رختخوابش می‌رفت، کف‌های دستش را کنار هم قرار می‌داد و سوره‌های اخلاص و فلق و ناس را می‌خواند و در دست‌هایش می‌دمید و تا جایی از بدنش که می‌توانست، دست می‌کشید؛ این کار را از سر و صورت و قسمت جلوی بدنش آغاز می‌نمود، و این عمل را سه بار تکرار می‌کرد.^۱

۱۱- حدیث عبد الله بن خبیب رضی الله عنه قَالَ: خَرَجْنَا فِي لَيْلَةِ مَطَرٍ وَظُلْمَةٍ شَدِيدَةٍ نَطَلَبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُصَلِّيَ لَنَا فَأَذْرَكُنَاهُ فَقَالَ: «أَصَلَّيْتُمْ». فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا فَقَالَ: «قُلْ» فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا ثُمَّ قَالَ: «قُلْ» فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَقُولُ؟ قَالَ: «(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُمَسِّي وَحِينَ تُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ».

عبدالله بن خبیب رضی الله عنه می‌گوید: در یک شب بارانی و بسیار تاریک، بیرون رفتیم تا از رسول الله صلی الله علیه و آله بخواهیم که نماز را برای ما امامت نماید، هنگامی که به ایشان رسیدیم، فرمود: آیا نماز را خواندید؟ من چیزی نگفتم. فرمود: «بگو» باز هم من چیزی نگفتم، برای بار سوم فرمود: «بگو». گفتم: ای رسول خدا! چه بگویم؟ فرمود: «هنگام صبح و شام سوره‌های اخلاص و فلق و ناس را سه بار بخوان تو را از همه چیز کفایت می‌کنند»^۲.

فضایل سوره‌های فلق و ناس

۱- حدیث عبد الله بن خبیب رضی الله عنه السابق.

در این باره حدیث عبدالله بن خبیب رضی الله عنه بیان گردید.

۱- روایت بخاری و مسلم.

۲- روایت ابوداود و ترمذی با سندی حسن؛ نگا: صحیح ابی داود.

۲- حدیث عائشة رضی الله عنها السابق في النوم.

همچنین حدیث عایشه رضی الله عنها که به هنگام خوابیدن، اختصاص داشت، بیان گردید.

۳- عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَيَنْفُثُ، فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا.

عایشه رضی الله عنها می‌گوید: هنگامی که رسول خدا ﷺ مریض می‌شد، سوره‌های فلق و ناس را می‌خواند و خودش را دم می‌نمود؛ و هنگامی که بیماری‌اش شدت یافت، من آنها را می‌خواندم و دست خودش را به امید برکت بر جسدش می‌کشیدم^۱.

۴- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَلَمْ تَرَ آيَاتٍ أَنْزَلَتْ اللَّيْلَةَ لَمْ يَرِ مِثْلُهُنَّ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ)».

عقبه بن عامر رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله ﷺ فرمود: «آیا نمی‌دانید که دیشب آیاتی نازل شده است که مثل آنها دیده نشده است؛ آنها سوره‌های فلق و ناس هستند»^۲.

۵- وَعَنْهُ رضی الله عنه قَالَ: بَيْنَا أَنَا أُسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ الْجُحْفَةِ وَالْأَبْوَاءِ إِذْ عَشِبْتَنَا رِيحٌ وَظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ بِ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) وَيَقُولُ: «يَا عُقْبَةُ تَعَوَّذْ بِهِمَا فَمَا تَعَوَّذَ مُتَعَوِّذٌ بِمِثْلِهِمَا» قَالَ: وَسَمِعْتُهُ يُؤْمِنُ بِهِمَا فِي الصَّلَاةِ.

۱- صحیح بخاری.

۲- صحیح مسلم.

عقبه بن عامر رضی الله عنه می‌گوید: روزی همراه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم میان جحفه و ابواء حرکت می‌کردم که باد و تاریکی سختی ما را فرا گرفت، رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم شروع به دم‌کردن با سوره‌های فلق و ناس نمود، ولی فرمود: «ای عقبه! با آنها، (خودت را) دم کن، زیرا هیچ دم‌کننده‌ای به مثل این سوره‌ها دم ننموده است».

راوی می‌گوید: همچنین آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نماز را امامت می‌نمود و شنیدم که آنها را در نمازی خواند.^۱

۶- وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَقْرَأُ يَا جَابِرُ» فَقُلْتُ: وَمَاذَا أَقْرَأُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: «أَقْرَأُ (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) وَ(قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ)» فَقَرَأْتُهُمَا فَقَالَ: «أَقْرَأُ بِهِمَا وَلَنْ تَقْرَأَ بِمِثْلِهِمَا».

جابر رضی الله عنه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «ای جابر! بخوان» گفتم: پدر و مادرم فدایت شوند، چه بخوانم؟ فرمود: «سوره‌های فلق و ناس را» من به دستورش عمل نمودم. بعد از آن فرمود: «این سوره‌ها را بخوان و هرگز نمی‌توانی مانند اینها بخوانی».^۲

۷- وَفِي فَضْلِ سُورَةِ الْفَلَقِ، عَنْ عَقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَقْرَأْتَنِي إِمَامًا مِنْ سُورَةِ (هُودَ)، وَإِمَامًا مِنْ سُورَةِ (يُوسُفَ)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا عَقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ، إِنَّكَ لَنْ تَقْرَأَ سُورَةَ أَحَبِّ إِلَيَّ اللَّهُ، وَلَا أَبْلَغَ عِنْدَهُ مِنْ أَنْ تَقْرَأَ: (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ)، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تَفُوتَكَ فِي صَلَاةٍ فَافْعَلْ».

۱- صحیح ابن حبان، و این روایت صحیح لغیره است چنانچه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده

۲- روایت احمد و نسائی، و حدیثی صحیح می‌باشد، چنانکه در صحیح ترغیب و ترهیب آمده است.

در باره فضیلت سوره فلق، عقبه بن عامر رضی الله عنه می‌گوید: گفتم: ای رسول خدا! چند آیه از سوره هود و چند آیه از سوره یوسف به من بیاموز. فرمود: «ای عقبه! تو هیچ سوره‌ای محبوب‌تر و بلیغ‌تر نزد خداوند از سوره فلق نمی‌خوانی، و سعی کن که خواندن آن در نماز از توفوت نشود»^۱.

۱- صحیح ابن حبان و حاکم، نکا: صحیح ترغیب و ترهیب.

نکات پراکنده‌ای درباره‌ی سوره‌ها و آیات

- ۱- نخستین سوره‌ای که از قرآن نازل گردید، اقرأ بود.
- ۲- آخرین سوره‌ای که نازل شد، سوره نصر بود؛ زیرا ابن عباس رضی الله عنهما از عبیدالله بن عبدالله پرسید: آیا آخرین سوره‌ای که به طور کامل نازل شده است، می‌دانی؟ عبیدالله گفت: بلی، سوره نصر است، ابن عباس رضی الله عنهما گفت: درست گفتمی^۱.
- ۳- آخرین آیه‌ای که نازل شد این سخن خداوند متعال است که می‌فرماید:
﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ [البقرة: ۲۸۱]. زیرا ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: آخرین آیه‌ای که بر نبی اکرم صلی الله علیه و آله نازل گردید، آیه ربا بود که با همین سه الفاظ فوق به پایان می‌رسد^۲.
- ۴- بزرگترین سوره قرآن فاتحه است، چنانچه رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «بزرگترین سوره قرآن فاتحه است».
- ۵- بزرگترین آیه قرآن کریم آیه الكرسي است، چنانچه در حدیث ابی بن کعب رضی الله عنه بیان گردید که بزرگترین آیه قرآن آیه الكرسي می‌باشد.
- ۶- سوره اخلاص با یک سوم قرآن، برابری می‌کند و سوره کافرون با یک چهارم قرآن، برابری می‌نماید. و به هردوی آنها سوره اخلاص می‌گویند، زیرا در این دو سوره از خالص گرداندن یکتاپرستی خداوند متعال سخن به میان آمده است.

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح بخاری.

پایان

این همان مقداری از احادیث صحیح در باره فضایل سوره‌ها و آیات می‌باشد که برای من جمع‌آوری آنها میسر گردید، از خداوند عزوجل مسئلت می‌نمایم که این کتاب مختصر را برای نویسنده و تمام کسانی که ابراز نظر نموده یا در آن نقشی ایفاء نموده‌اند و باعث چاپ و نشر آن شده‌اند، مفید بگرداند. همچنین از او می‌خواهم که مرا به خاطر اشتباهات بشری‌ای که در آن رخ داده است، مغفرت نماید، و آن را از من به طور کامل بپذیرد؛ زیرا او شنوا و نزدیک و اجابت‌کننده است. و حمد و ستایش از آن‌ خدایی است که پروردگار جهانیان است.

عبدالقادر ترشابی

شارجه - ۲۰ شوال ۱۴۳۰ هـ. ق

برابر با ۱۰ اکتبر ۲۰۰۹ م -